

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Az idők járása*

Forrás:

Világ

Bp.

1919. X. 26.

(Helv)

(ldő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Osztályozás

Tárgy

551.5

Hely

Idő

'1919'

Személy

Az idők járása

A Meteorológiai Intézetben — Milyen idő volt száz évvel ezelőtt? — Nincs prognózis

(A *Világ* tudósítójától.) Budapest lakói most fázósan huzzák össze magukat. Nincs se szén, se fa és ami csekély készlet beszívárog a városba, az méregdrága áron kapható. A főváros lakosságának háromnegyed része a legborzalmasabb télnek néz elébe és most csak az a kérdés, hogy milyen időjárásra van kilátásunk? Szenet nem kapunk, a fák irítását betiltották, egyetlen reménységünk tehát a kedvező időjárás.

Künn jártunk az Országos Meteorológiai Intézetben. A Bach-korszak híres botanikusáról, *Kitabel Párlól* elnevezett utcában van az intézet, Gyönyörű, monumentális épület, mellette a rovarintézet és állatlelettani intézet modern palotái. Hűvös, reggeli szeles idő uralkodik erre felé. A meteorológiai intézet toronyszobáinak tetején elhelyezett műszerek berregnek. Benn a palotában mélyeséges, klaszromi csend fogad. Széles folyosók és lépcsők vezetnek az emeletre, melynek tükröablakain Budapest ragyogó panorámáját látjuk. A szobákban tudósok, fizikusok és matematikusok dolgoznak, számológépek, mérlegelőek ismeretlen vonalzókkal. Rettegetés hideg uralkodik itt fenn a magashan, ahol szelid életű tudósok magyaráznak a nap, a hold, a levegő, meg a föld járásából. Bevezetnek a fogadószobába. A falakat pompás felvételek, fényképek tarkítják. A régmúlt idők jószágos arcu tudósainak arcképcsarnoka ez, tele misztikummal. Közöttük sok a pap. Az égi testek járásával legelőbbben ők foglalkoztak és távol Ausztráliában, Kínában és Fokföldön most is a jezsuiták fáradoznak a földön kívül álló természettani jelenségek megfejtésével. A budapesti meteorológiai intézet igazgatója: dr. *Róna* Zsigmond, a fizika és matematika érdemes professzora. Bizalmatlanul fogad, de később felmelegszik és tudományának minden készségével magyaráz.

— A háború — mondotta *Róna* igazgató — megakasztotta munkánkat. Azelőtt érintkezésben állottunk a világ valamennyi intézetével és bulletinjeinket pontosan kicseréltük. Sok anyagot kaptunk Hamburgból, a Seewarte-tól, Bécsből és a skandináv-államokból. A külvilágtól most el vagyunk zárva és még a magyar állomások jelentéseit sem kaphatjuk meg. Pedig a háború előtt kétszáz olyan megfigyelő állomásunk volt, amelyek több elem megállapításával foglalkoztak és volt ezenkívül 1200 állomás, ahol esapadék-mérést végeztek. Sürgönyjelentéseket most csak a Dunántul néhány állomásáról, Keszthelyről, Tapolcáról, Szombathelyről kapunk és ezekből bizony tudományos értékű következtetéseket és megállapításokat levonni nem lehet. Bulletineket nagyobb példányszámban most már nem is adunk ki s várunk kell addig, amíg az európai táviróforgalom teljesen felszabadul.

Dr. *Róna* Zsigmond igazgató kérésünkre megengedte, hogy a laboratóriumokat és az intézet megfigyelő állomásait megtekinthessük. *Marczell* György professzor volt szíves szakszerű felvilágosítást adni és az ő kíséretében szemléljük meg az intézet mintaszerű berendezéseit. *Marczell* típusa a tudós tanároknak. Huszonnyolc esztendeje dolgozik ebben a metierben és jelenleg az aerológiai osztályt vezeti. A dolgozószobájába megyünk. Könyvtárában régi főhírsok között keresgél.

— Több, mint száz esztendő feljegyzéseket talál itt. Elrakjuk és becsben tartjuk ezeket az irásokat, amelyek letűnt századokról beszélnek. Ime, itt van az 1811—12. évről készült évi jelentés.

Marczell tanár elsárgult könyvecskét tesz előm. „Az idő Vizontagságának és más Dolgoknak Jegyzése“ olvasom a könyv fedőlapján. Érdekes feljegyzéseket találok a „Befejezés“ című rovatban. „A kikelet — írják a ludtoll akkori forogatói — se igen nedves, se igen száraz nem vala és ugyan ezért és a Téli nedvességért, mely a Földben elég maradt, lehetett jó termékeny esztendőt reményleni, a mint alkalmasint majd egész Európában be is tellyesedett,

kivéven Magyar Ország némelly részeit...“ A krónikás majd így folytatja: „Többi részeit Magyar Országának, de kivált Német, Francia, Olasz, Burkus és Orosz Országokat tekintvén a gabonára nézve ezen esztendő termékeny vala, mellyet a Jóságnak oltsósága elegendőképpen meg mutat...“ Nézzük, milyen időjárás volt 1819 október 25-én, *Marczell* professzor vastag foliánst huz elő a könyvesállvány rekeszéből. A vaskos könyv fakult lapjain számoszlopok sorakoznak egymás mellett.

— Száz esztendővel ezelőtt? — tünődik a tudós professzor és finom ujjaival rámutat a halvány írásra — Ugyanolyan időjárás volt, mint ma, borult és szomorú. „1819 október 25-én reggel béborult, szomorú, későbbben csepegett az eső, több ízben délre felhős napfény, melly eltűnt vala“ — olvasom a jelentésben.

Elhagyjuk az emlékek gyűjteményét. Szűk esigalépcsőkön haladunk fel. Az első számú toronyszoba az aerológiai osztály laboratoriuma. A szobában apró, finom mivű szerszámok, kosaracskák, ejtőernyők szolgálják a tudományt.

— Ezek a híres balons-sondes-ek, a kutató léggömbök, amelyekkel azoknak a levegőrélegeknek a hőmérsékletét és szélességét mérjük, ahová emberi lény nem juthat el. A ballons-sondesekbe belehelyezzük a mérőeszközöket, feleresztjük, a léggömb bizonyos magasságban szétpukkan és a mérőeszköz ejtőernyővel leesik. A legmagasabb felszállás 22 kilométer volt és a hőmérséklet ebben a magasságban —55 fok volt. Ezeket a kísérleteket, sajnos, be kellett szüntetnünk, mert nincs gummi.

A második számú toronyszobában a szél sebességét mérik, míg a torony terraszán működnek a motorok. Éles hideg csapja meg arcunkat. A párák, ködös levegőn át a Vár palotáinak halvány kontúrait látom. A teodorit-látcsővön át szemlélem Buda várát és a ködös idő dacára is tisztán látom a Mátyás-templom villámhárítójának csucsat. A teodorit-látcső különben tiszta időben 20—25 kilométer sugarú körben is nagyon jól használható.

— És milyen időjárásra van kilátásunk, — kérdeztem a légjárás tudósát.

— A mostani viszonyok mellett megbízható felvilágosítást nem adhatunk. A jelentések hiányoznak és csak ezeknek összetételéből vonhatunk le megbízható következtetéseket.

Lefelé mentünk. A professzor hivatásának melege rajongásával magyaráz, beszél és mutogatja a csillagászat rejtelmes eszközeit. Az intézet muzeumának klastromszerű megvilágításában látjuk a jezsuiták régi-módi horoszkopjait, barográfjait, egy Galilei korából ittmaradt rézzel befuttatott hosszú látcsövet, amelyen át vagy háromszáz évvel ezelőtt épp oly kíváncsisággal fürkészték a csillagok és a levegő járását, mint ma, amikor a hideg szellő járása sok gondot okoz a fáradt és fázós budapestieknek. Akkor volt még mivel fűteni, ma az sincs, de prognózis sincs.

(zs. g.)